

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Υμηττού 47-51, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Αριθμ. Πρωτ.: Φ.1/3/977

Έν Καισαριανή τῇ 30ῇ Αὐγούστου 2011

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ 110η

Πρός

τό πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας

Εὐλογημένοι Χριστιανοί.

Τελοῦμε σήμερα τήν μνήμη τῶν ἁγίων Πατέρων μας πού υπέστησαν βίαιο καί μαρτυρικό θάνατο κατά τόν ἀπηνῆ διωγμό τους ἀπό τίς κοιτίδες τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ τό 1922 τούς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἔχει κατατάξει στό Ἀγιολόγιό της.

Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1922 ἐγράφη ὁ ἐπίλογος τῶν συνεχῶν διωγμῶν καί τῆς σκληρῆς καταδυναστεύσεως μέχρι τήν ὀριστική ἐξόντωση καί τόν ὀλοκληρωτικό ἀφανισμό τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ καταστροφή τῆς Σμύρνης καί τό μαρτύριο τοῦ Ποιμενάρχου της Μητροπολίτου Χρυσοστόμου ἀποτελεῖ τήν κορύφωση τῆς γεμάτης ὀδύνης, δάκρυα, πόνο, βιασμούς, μαρτύρια, λεηλασίες καί ἀρπαγές περιόδου τῆς μεγάλης θλίψεως ἀπό τήν ὁποία πέρασαν οἱ πατέρες μας.

Ἡ πυρπόληση καί ἡ καταστροφή τῆς Σμύρνης τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1922 ἦταν τό τελευταῖο ἀπό μία σειρά τραγικῶν γεγονότων πού ὀδήγησαν στήν ἔξωση τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀπό τή Μικρά Ἀσία καί τόν ἀφανισμό 2150 ἑλληνικῶν

οίκισμῶν τῆς περιοχῆς. Τά γεγονότα πού προηγήθηκαν εἶναι στό μεγαλύτερο μέρος τους γνωστά:

Μέ τήν ὑποχώρηση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπό τό Ἀφίόν Καραχισάρ, στά μέσα τοῦ Αὐγούστου 1922, ἄρχισε καί ἡ ἀναχώρηση μεγάλου μέρους τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἀπό τίς πόλεις καί τά χωριά τῆς ἐνδοχώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ ἀριθμός τῶν προσφύγων πού ἀκολούθησαν τόν ἑλληνικό στρατό στήν ἀναδίπλωσή του πρός τή Μικρασιατική ἀκτὴ ἔφτανε, κατά τούς ὑπολογισμούς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στίς 250 χιλιάδες Χριστιανούς. Ἀκόμα, στή Σμύρνη συγκεντρώθηκαν καί 15 χιλιάδες περίπου Ἀρμένιοι προερχόμενοι ἀπό τό ἐσωτερικό τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πού βρῆκαν καταφύγιο στά διάφορα ἰδρύματα τῆς Ἀρμενικῆς Κοινότητος.

Μέ τήν ἀναχώρηση τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν στίς 26 Αὐγούστου (8 Σεπτεμβρίου) ἀπό τήν Σμύρνη εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀντίστροφη μέτρηση γιά τόν ἀφανισμό τῆς Ἑλληνικῆς Σμύρνης. Τήν ἐπόμενη μέρα, 27 Αὐγούστου (9 Σεπτεμβρίου) οἱ πρῶτοι Τοῦρκοι ἱππεῖς μπῆκαν στήν πόλη καί στίς 28 Αὐγούστου (10 Σεπτεμβρίου) ἔφτασε ὁ Στρατιωτικός Διοικητής τῆς πόλης Νουρεντίν Πασάς, πού κατέλυσε στήν κατοικία τοῦ Ἑλληνα Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ Ἀριστείδου Στεργιάδη, πού εἶχε ἀναχωρήσει ἀπό τήν Σμύρνη. Μέ σχετική προκήρυξη ὁ Τοῦρκος Στρατιωτικός Διοικητής δήλωσε, ὅτι ἡ τιμή, ἡ ζωή καί ἡ περιουσία τῶν κατοίκων θά γίνονταν σεβαστές. Μέ τήν ἴδια προκήρυξη, ἀπαγόρευσε τήν κυκλοφορία τῶν κατοίκων μετά τίς 7 τό βράδυ.

Παρά τίς καθησυχαστικές διαταγές τοῦ Νουρεντίν Πασᾶ, οἱ λεηλασίες καταστημάτων καί οἰκιῶν, οἱ ἐκβιασμοί, οἱ ἀρπαγές γυναικῶν καί οἱ φόνοι, πού εἶχαν ἀρχίσει ἀπό τήν προηγουμένη, συνεχίζονταν σέ ἐντονότερο βαθμό. Οἱ πανηγυρισμοί τῶν Τούρκων καρυφώθηκαν μέ τήν εἴσοδο τοῦ Μουσταφᾶ Κεμάλ καί τοῦ ἐπιτελείου του στην πόλη, στίς 29 Αὐγούστου (11 Σεπτεμβρίου).

Οἱ λεηλασίες, οἱ ἐξευτελισμοί καί οἱ φόνοι τῶν ἀπροστάτευτων Ἑλλήνων καί Ἀρμενίων συνεχίζονται χωρίς διακοπή. Ἡ κορύφωση στό δράμα ἔφθασε στίς 31 Αὐγούστου (13 Σεπτεμβρίου), μέ τήν ἔκρηξη τῆς πυρκαγιᾶς στήν ἀρμενική συνοικία. Καίγονται τό ἀρμενικό νοσοκομεῖο, ἡ ἀρμενική μητρόπολη καί ἡ ἀρμενική ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, μαζί μέ τούς πρόσφυγες πού εἶχαν καταφύγει ἐκεῖ.

Ταυτόχρονα, νέες πυρκαγιές αρχίζουν στίς ελληνικές συνοικίες πού, μέ λίγες εξαιρέσεις, καταστράφηκαν στό σύνολό τους μαζί μέ ὅλα τά ελληνικά ἐμπορικά καταστήματα, φιλανθρωπικά ἰδρύματα, ξένα προξενεῖα καί τράπεζες. Ὅσα κτήρια δέν ἦταν ἀπό τήν κατασκευή τους δυνατό νά πυρποληθοῦν, καταστρέφονταν μέ βόμβες. Μέ τόν τρόπο αὐτό καταρρίφτηκαν τό Γαλλικό Προξενεῖο, τό Θέατρο τῆς Σμύρνης, τό Ξενοδοχεῖο «Κραῖμερ», ἡ Ἑλληνική Λέσχη, καί ἄλλα κτήρια πού στόλιζαν τήν παραλία τῆς πόλης.

Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι τό γεγονός ὅτι ἀνάμεσα στά πρῶτα κτήρια πού χάθηκαν ἀπό τή φωτιά ἦταν ὁ πυροσβεστικός σταθμός τῆς Σμύρνης, ἐνῶ ἀπομονώθηκαν μέ ἐπιμέλεια οἱ ὕδαταγωγοί Χαλκᾶ Βουνάρ, πού χρησίμευαν γιά τήν ὕδρευση τῆς πόλης καί τήν κατάσβεση τῶν πυρκαγιῶν. Ἔτσι, μέ λίγες ἐξαιρέσεις, ἀποτεφρώθηκε ὁλόκληρη σχεδόν ἡ πόλη τῆς Σμύρνης ἐκτός ἀπό τήν τουρκική καί τήν ἐβραϊκή συνοικία, τό Τελωνεῖο καί τήν Ἑθνική Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, πού μεταβλήθηκε σέ τηλεγραφεῖο καί ταχυδρομεῖο γιά τίς ἀνάγκες τῆς τουρκικῆς κατοχῆς.

Ἡ πυρκαγιά συνεχίστηκε ὡς τίς 4 (17) Σεπτεμβρίου. Στή διάρκεια τῶν ἐκρήξεων πού προκαλοῦσε τίς πέντε νύχτες πού μεσολάβησαν, οἱ κάτοικοι ἔβγαιναν στό δρόμο γιά νά σωθοῦν ἐνῶ, σύμφωνα μέ τήν προκήρυξη τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ, ἡ κυκλοφορία ἀπαγορευόταν ἀπό τίς 7 τό βράδυ. Ἔτσι, οἱ τουρκικές περίπολοι τούς καλοῦσαν νά ἐπιστρέψουν στά σπίτια τους, πρᾶγμα ἀδύνατο, καί στή συνέχεια τούς πυροβολοῦσαν γιά παράβαση τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου.

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ὑπολογίζει τόν ἀριθμό τῶν ὁμογενῶν πού χάθηκαν στήν πυρκαγιά σέ 25 χιλιάδες, ἐνῶ ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν θυμάτων ἀπό 27 Αὐγούστου (9 Σεπτεμβρίου) μέχρι 4 (11 Σεπτεμβρίου) φτάνει, κατά τήν ἴδια ἐκτίμηση, τίς 50 χιλιάδες. Στόν ἀριθμό αὐτόν πρέπει νά προστεθοῦν οἱ χιλιάδες περίπου Ἀρμένιοι πού χάθηκαν στήν καταστροφή.

Οἱ ξένες παροικίες εἶχαν, στό μεγαλύτερο μέρος τους, ἐγκαταλείψει τήν πόλη ἀπό τήν πρώτη μέρα τῆς πυρκαγιᾶς μέ πλοῖα πού εἶχαν διατεθεῖ εἰδικά γι' αὐτές καί μέ τήν προστασία ἀγνημάτων ἀντίστοιχων τῆς ἐθνικότητάς τους. Ὁ ὑπόλοιπος

χριστιανικός πληθυσμός συνέχιζε νά περιπλανιέται στους δρόμους χωρίς τροφή και στέγη, περιμένοντας «τήν ἐξ ὕψους βοήθεια».

Τό τελειωτικό χτύπημα ἦρθε μέ τη διαταγή τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ πού ὀριζε πώς ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀκόμα καί οἱ Ὄθωμανοί ὑπῆκοι, ἀπό 17 ὡς 45 χρόνων, θεωροῦνταν αἰχμάλωτοι πολέμου καί ἡ ἀναχώρησή τους ἀπαγορευόταν μέ ποινή θανάτου. Οἱ ὑπόλοιποι, γέροντες, γυναῖκες καί παιδιά, μπορούσαν νά φύγουν μέχρι τίς 17 (30) Σεπτεμβρίου μόνο ἂν ἦταν ἐφοδιασμένοι μέ κανονικά διαβατήρια. Ὅσοι ἔμεναν μετά τό τέλος τῆς προθεσμίας, θά ὀδηγοῦνταν στό ἐσωτερικό τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Παρόμοια ἦταν ἡ τύχη τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν στή χερσόνησο τῆς Ἑρυθραίας, στίς Κυδωνιές, στήν περιοχή τῆς Προποντίδας, στή βορειοδυτική Μικρά Ἀσία, ἀκόμα καί σέ ὅσες Μικρασιατικές περιοχές δέν εἶχε φτάσει ὁ Ἑλληνικός Στρατός. Ἐτσι, μετά τρία χρόνια, τρεῖς μήνες, τρεῖς ἐβδομάδες καί τρεῖς μέρες ἀπό τήν ἀπόβαση τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων στό λιμάνι τῆς Σμύρνης (15 Μαΐου 1919), ὁ Ἑλληνικός Στρατός ἀποχωροῦσε ἀπό τήν Μικρά Ἀσία καί ἐνάμισι ἐκατομμύριο Μικρασιάτες ἔπερναν τό δρόμο τοῦ ξεριζωμοῦ καί τῆς προσφυγιάς.

Σήμερα ἐμεῖς μετά 89 ἔτη κλίνουμε τό γόνυ τῆς ψυχῆς μας στίς σεβάσιμες μορφές τους.

α' Τοῦ κορυφαίου μάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου πού κατακρεουργήθηκε τό ἀπογευμα τοῦ Σαββάτου 29 Αὐγούστου (11 Σεπτεμβρίου) ἀπό τά στίφη τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδος μας πού κακοποίησαν τό πάνσεπτο σῶμα τοῦ ἱεράρχου ἐκδηλώνοντας ὅλο τό ἄγριο καί ἀσίγαστο μῖσος τους γιά τούς χριστιανούς μέ τήν κατηγορία ὅτι ἦταν ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας γιατί «ὡς Ὄθωμανός ὑπῆκοος ὑπηρέτησε μετά φανατισμοῦ τήν Ἑλλάδα, πρωτοστατήσας εἰς πάντα ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ καθεστῶτος κατά τό τριετές διάστημα τῆς ἐλληνικῆς κατοχῆς».

Οἱ πληροφορίες πού συνελέγησαν τήν ἐπομένη τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου του ἀπό διάφορες πηγές βεβαίωναν, ὅτι ὁ Μητροπολίτης καταδόθηκε ἀπό τόν Τοῦρκο Στρατιωτικό Διοικητή τῆς Σμύρνης Νουρεντίν Πασᾶ στόν Τουρκικό ὄχλο ὁ ὁποῖος διαπομπεύσας καί καταβασανίσας αὐτόν, διαμέλισε τό σῶμα του καί ἔπειτα περιέφερε μέ θρίαμβο τήν ἀρχιερατική ράβδο του στίς Τουρκικές συνοικίες, διαλαλώντας τήν παραδειγματική τιμωρία τοῦ προδοτικῶς πρός τούς Τούρκους πολιτευθέντος Ἱεράρχου.

Οὕτως ἐτελειώθη ἐν Κυρίῳ ὁ Ἀρχιερεύς, διανύσας τόν θεοφιλή αὐτοῦ βίο μέ ἀρετές καί ἀγιότητα, ἀγαπήσας περιπαθῶς τήν Ἐκκλησία ἀγωνισθεῖς καλλινίκως ὑπέρ τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων καί πρωτοστατήσας σέ κάθε ἔργο, πού τιμᾶ πραγματικό λειτουργό τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐγένετο, κατὰ τά περί αὐτοῦ προφητικῶς ὑπό τοῦ πνεύματος εἰρημένα, «πιστός ἄχρι θανάτου καί ἐδόθη αὐτῷ ὁ στέφανος τῆς ζωῆς» (Ἀποκαλύψεως β' 10). Ἡ Ἁγία Ἐκκλησία μας, σεμνύνεται γιά τό μακάριο τέλος του, ἐπειδή «υἱός δίκαιος γεννᾶται εἰς ζωήν» (Παροιμιῶν ια' 19).

Μέ αὐτό ἐπισφράγισε βίο χριστιανοπρεπῇ καί ἀρχιερατεία πλήρη ἀκαμάτου διακονίας καί μόχθων ὑπερανθρώπων γιά τήν διαποίμανση τῶν πιστῶν σέ δυσχειμέρους καιρούς καί ὑπό ἀντιξόους συνθῆκες.

Στό μαρτύριο του δέν ὑποκλίθηκαν μόνο οἱ πιστοί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως του καί τῶν ἄλλων χριστιανικῶν περιοχῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅσοι ἐπέζησαν τοῦ μεγάλου διωγμοῦ, ἀλλά ὅλοι οἱ Ἕλληνες Χριστιανοί ἀκόμη καί οἱ Εὐρωπαῖοι καί οἱ Ἀμερικανοί.

β' Τῶν Ποιμεναρχῶν τῶν Μικρασιατικῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, *Μοσχονησίων Ἀμβροσίου, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Ἰκονίου Προκοπίου, καί Ἐπισκόπου Ζήλων Εὐθυμίου* πού καί αὐτοί μαρτύρησαν θανατωθέντες βιαίως.

Μέ τό μαρτύριό τους οἱ ἅγιοι Ἱεράρχες ἐπαλήθευσαν τόν λόγο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτι «ὁ ποιμήν ὁ καλός τήν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησι ὑπέρ τῶν προβάτων» (Ἰωάννου ι' 11).

γ' Τῶν ἐκατοντάδων κληρικῶν πού ὑπέστησαν ἀνείπωτα μαρτύρια ἀπό τούς θηριώδεις ἐχθρούς τους.

δ' Τῶν χιλιάδων ἀνδρῶν, γυναικῶν καί παιδίων πού ἐσφάγησαν καί ἐτελεύτησαν μαρτυρικά τόν βίο τους, ἐπιβεβαιώνοντας τό λόγο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ «καί ἔσεσθε μισούμενοι ὑπό πάντων διὰ τό ὄνομά μου» (Ματθαίου ι' 22).

Τιμᾶμε τήν θυσία αὐτῶν τῶν ἡρωϊκῶν καί ἀγίων ψυχῶν πού μέσα σέ ἀπερίγραπτη σκληρότητα διωκόμενοι, βλιβόμενοι, ἐγκαταλειπόμενοι, στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι καί κακουχούμενοι (Πρός Κορινθίους Β' δ' 8-9) προσέφεραν τήν ζωή τους, τά σώματά τους, τήν ἀξιοπρέπειά τους θυσία γιά τήν πίστη τους καί τήν δόξα τοῦ προσκυνητοῦ καί παναγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ μας.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.